

**MAKTABGACHA TA'LIMDA "OUTDOOR EDUCATION" (TASHQI
MAKON TA'LIMI) NI JORIY ETISH VA TABIATGA BO'LGAN
HURMATINI OSHIRISH ORQALI SOG'LAM TURMUSH TARZINI
SHAKLLANTIRISH.**

Urganch davlat pedagogika instituti o'qituvchisi,
Nazarova Sadoqat Ilhom qizi, nazarovasadoqat091@gmail.com,
Urganch davlat pedagogika instituti magistranti,
Maxmudova Kumushoy Jamol qizi maxmudovakumushoy92@gmail.com
Urganch davlat pedagogika instituti magistranti,
Jumaniyozova Kamolat Botirboyevna, jumaniyozovakamolat588@gmail.com

“Outdoor Education” (tashqi makon ta’limi) – bu o‘quv jarayonini tabiat qo‘ynida, ochiq havoda tashkil etish orqali bolalarning rivojlanishiga ko‘maklashuvchi innovatsion yondashuvdir. Ushbu ta’lim usuli tabiiy muhitni o‘rganish, ekologik ongini shakllantirish va bolalarni faol turmush tarziga yo‘naltirishda muhim ahamiyatga ega. Maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishi uchun ochiq havoda o‘tkaziladigan o‘yinlar, ekskursiyalar va tajribalar, ularning aqliy va jismoniy faolligini oshirish bilan bir qatorda, o‘ziga xos tarbiyaviy samaradorlikka ega [1].

Tabiatda ta’lim olish jarayonida bolalar o‘simliklar, hayvonlar va atrof-muhit haqida ko‘proq ma’lumotga ega bo‘lib, tabiatni asrashga qiziqishi kuchayadi [2]. Bu ularda ekologik madaniyat va mas’uliyat hissini shakllantiradi. Ochiq havoda o‘yinlar va mashg‘ulotlar jismoniy faollikni oshirib, sog‘lom turmush tarzining muhim ekanligini bolalar ongiga singdiradi. Tabiat qo‘ynida o‘tkaziladigan tadbirlar bolalarda to‘g‘ri ovqatlanish, gigiyena va faol hayotga bo‘lgan qiziqishni kuchaytiradi. Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida o‘sib kelayotgan yosh avlod sog‘lom turmush tarziga amal qilmas ekan, u kelajakda kasallikka nisbatan moyilligi ortib boraderadi. Buni oldini olishda sog‘lom turmush tarziga rioya qilish yaxshi natija beradi. Bolalarning jismoniy faolligi natijasida o‘ziga ichonchi ortib, oldiga qo‘ygan maqsadlariga erishishiga motivatsiyasi shakllanadi. “Salomatlik” - bu faoliyat erkinligini anglatadi. Aqliy va jismoniy mehnatda, jamoada, hayotda to‘liq ishtirok etishning ajralmas bir qismi hisoblanadi. Tabiat qo‘ynida ta’lim olish bolalarda o‘simliklar va hayvonot dunyosiga hurmat bilan qarash, ularni asrash mas’uliyatini shakllantiradi. Ekologik axloq: bolalar atrof-muhitni asrab-avaylash, chiqindilarni to‘g‘ri joylashtirish kabi odatlarni o‘rganadilar. Ekotizimning o‘zaro

bog'liqligini tushunish orqali bolalar tabiatga do'stona munosabatda bo'lishga o'rgatiladi.

Ochiq havoda ta'lim - bu tabiiy muhitda o'tkaziladigan tajribaviy ta'lim shakli. Bu an'anaviy tarbiyalanuvchilar sharoitlaridan tashqariga chiqadi, o'quvchilarni tabiatga moslashtiradi va amaliy o'rganish, izlanish va kashfiyotlar uchun imkoniyatlar yaratadi. Bu esa to'g'ridan-to'g'ri tajriba va tabiiy dunyo bilan faol ishtirok etish orqali amalda o'rganiladi. Butun insonning rivojlanishiga, jumladan, kognitiv, ijtimoiy, hissiy va jismoniy ko'nikmalarga qaratilgan.

Ochiq havoda ta'lim fanlararo ta'limga ham masalan, fan, geografiya, tarix va atrof-muhitni o'rganish kabi turli fanlardan tushunchalarni birlashtiriladi.

Atrof-muhitni muhofaza qilishga doir bilim olish uchun tabiatni qadrlashni rivojlantiradi va atrof-muhitga mas'uliyat bilan munosabatda bo'lishni o'rgatadi.

Hayotiy ko'nikmalarni rivojlantirishda jamoada ishlash, muammolarni hal qilish, muloqot qilish, etakchilik va chidamlilikni rivojlantiradi.

Ochiq havoda ta'lim olishning afzalliklari

Jismoniy faollikni kuchaytiradi, fitnes darajasini yaxshilaydi va bolalarda semirib ketish xavfini kamaytiradi. Yaxshilangan ruhiy va hissiy farovonlik masalan, stressni kamaytiradi, kayfiyatni yaxshilaydi va o'zini o'zi qadrlashni oshiradi. Atrof-muhit haqida xabardorlikni oshirishda tabiiy dunyoni chuqurroq tushunish va qadrlashni rivojlantiradi va mas'uliyatli ekologik xatti-harakatlarni oshirishga xizmat qiladi.

Ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishida jamoada ishlash, muloqot qilish va nizolarni hal qilish ko'nikmalarini oshadi.

Ochiq havodagi ta'lim faoliyatiga piyoda sayohat borish ham misol bo'la oladi. Tabiatni o'rganish, ekotizimlarni o'rganish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi [3].

Suv xavfsizligi ko'nikmalarini rivojlantirish va suv muhitini o'rganish. Bog'dorchilik va dehqonchilikni o'rganish barqaror qishloq xo'jaligi va sog'lom oziq-ovqatning ahamiyatini o'rganish.

Yovvoyi tabiatni kuzatishda hayvonlarning xatti-harakatlarini o'rganish va ekotizimlarning o'zaro bog'liqligini o'rganish ko'nikmalari shakllanadi.

Ochiq havoda ta'lim barcha yoshdagi ta'lim oluvchilar uchun qiziqarli va qimmatli o'rganish tajribasi bo'la oladi. Bu ularga muhim hayotiy ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi, tabiatga muhabbatni oshiradi va ularni dunyoning mas'uliyatli va faol fuqarolari bo'lishga tayyorlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Dymont, J., and T. S. O’Connell. 2013. “The Impact of Playground Design on Play Choices and Behaviors of Pre-School Children.” *Children’s Geographies* 11 (3): 263–280. <https://doi.org/10.1080/14733285.2013.812272>.
2. Almers, E., P. Askerlund, T. Samuelsson, and S. Waite. 2020. “Children’s Preferences for Schoolyard Features and Understanding of Ecosystem Service Innovations – a Study in Five Swedish Preschools.” *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning* 21 (3): 230–246.
3. Amus, G. 2013. “An alternative journey into forest kindergartens and the Reggio Emilia approach.” In *Reorientation of teacher education towards sustainability through theory and practice. Proceedings of the 10th international JTEFS/BBCC conference Sustainable development*, edited by U. Härkönen, 5–26. Education: University of Eastern Finland.